

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกแห่งการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การศึกษาที่ยอมรับกันว่าเป็นการสร้างความรู้ ความสามารถ และพัฒนาศักยภาพของคน ได้แก่การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสรับรู้ เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยปราศจากข้อจำกัดทั้งระดับสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้ และอื่นๆ อีกทั้งยังหวังว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับ เวลา และสถานที่ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดทั้งในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ ในทุกระดับ ในลักษณะที่เรียกว่า Coustructionism ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Commumication Technology – ICT) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การศึกษาในอุดมคติเป็นจริงได้ รวมทั้งเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับผู้ใช้ได้ และสร้างเครือข่ายให้สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างไร้ขอบเขต

จากปัจจัยของการเรียนรู้ รวมทั้งสื่อในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นแหล่งทางความรู้ ได้พัฒนาก้าวไกลอย่างมาก และเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จะเห็นได้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อการศึกษาไทย ทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์ หรือเป็นโอกาส ในขณะที่เดียวกันก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อการศึกษาไทย ซึ่งการศึกษามีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอน และใช้โอกาสจากโลกาภิวัตน์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาไทยมากที่สุด (ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์, 2544) จึงทำให้ “ครู” หรือ “อาจารย์” ต้องมีการปรับตัวในเรื่องของการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ได้ “ผลผลิต” ทั้งในด้าน “ความรู้” ที่จะถ่ายทอด และ “บัณฑิต” ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถช่วยเหลือตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว คือ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดอย่าง

สร้างสรรค์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้ออกไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งทรัพยากรเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งการที่ผู้เรียนต้องหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Process) (วิชานีย์ ทศตะ, 2547)

ในปี 2558 ประเทศไทยจะมีการเข้าร่วมกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือ 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community – ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC)

การจัดการศึกษาในประชาคมอาเซียนจัดได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของอาเซียนและเศรษฐกิจโลก (ภัทรวิทย์ อยู่วัฒนะ, 2555) จากการสำรวจเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยมีความตระหนักรู้ในเรื่องอาเซียนที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 8 คิดเป็นร้อยละ 67 จากสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ (บัณฑิตย์ ศรีพุทธางกูร, 2555) ซึ่งประชาคมอาเซียนจะเกิดขึ้นได้เนื่องมาจากการศึกษา และการศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มั่นคงและยั่งยืนอย่างเท่าเทียมกัน การที่ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในประชาคมอาเซียนจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาในเรื่องของการศึกษา รวมทั้งการปรับระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตทั้งในด้านทักษะทางวิชาชีพและทักษะทางด้านภาษา

การพัฒนาครุ นั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาตั้งแต่การฝึกหัดผู้ที่จะเข้ามาเป็นครู คือ นักศึกษาครู ซึ่งเป็นการพัฒนาในช่วงต้นของการปูพื้นฐานทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ที่จำเป็นสำหรับการเป็นครู และถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา เพราะครู เป็นผู้นำปรัชญา แนวคิด และเจตนารมณ์ของการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น การพัฒนาครูจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมการเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ในส่วนของครูปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยเริ่มต้นของการศึกษา

ครูมีบทบาทอย่างยิ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปในแนวทางการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนไป การพัฒนาครูปฐมวัยจึงเป็นความสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม เพื่อให้การจัดการศึกษาและนโยบายดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพการเตรียมการและการสร้างความพร้อมของครูให้พร้อมและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

โครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการหาแนวทางในการส่งเสริมครูให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อประเทศไทยต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาครูในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ และเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถค้นหาพัฒนา ตรวจสอบปรากฏการณ์การเรียนรู้ของครูจากข้อมูลจริงที่ศึกษานำไปสู่การอธิบายกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และเพิ่มพูนความรู้ทางด้านการพัฒนาครู รวมถึงได้คำอธิบายปรากฏการณ์การปรับเปลี่ยนของครู ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้นั้น สามารถวิเคราะห์ให้เห็นสภาพการณ์ เจื่อนไข การกระทำ ผลลัพธ์ ของกระบวนการนั้น ๆ เป็นการได้ประโยชน์และเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับการพัฒนาครูได้ต่อไป

คำถามการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีคำถามการวิจัย 2 ข้อ ได้แก่

- 1.การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีลักษณะอย่างไร มีองค์ประกอบและขั้นตอน ในการดำเนินการอย่างไร
- 2.การจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นส่งผลต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษา วิชาชีพครูในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือไม่อย่างไร และในลักษณะใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครูในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
2. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครูในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงพัฒนาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาและวิจัยเฉพาะนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 38 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

นิยามศัพท์

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการคิดแก้ปัญหา

ทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาที่อาศัยกระบวนการทางปัญญา ซึ่งเกิดจากการคิดวิเคราะห์เพื่อหาทางออกให้กับปัญหาหรือจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ซึ่งทักษะการคิดแก้ปัญหาในวิจัยนี้สามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถทางสมองในการคิดพิจารณาไตร่ตรองเพื่อหาทางแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นอย่างมีกระบวนการ

นักศึกษาวิชาชีพครู หมายถึง นักศึกษาครู สาขาวิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำเสนอบทความในรูปแบบต่างๆ เช่น การตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหรือเอกสารสิ่งพิมพ์ในท้องถิ่น
2. ได้จัดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่สอดคล้องกับสภาพจริง
3. สร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี